

*Quamvis sublimes, debent humiles mutuere,
Vindicta docili quia patet solertiae.*

PHAEDRUS.

Előljáró-Beszéd
az első Kiadáshoz.

Jámbor Olvasó!

E' munkátskának ki legyen Szerzője, ha kérded,
Nem tudom: a' bizonyos, hogy az én kezeimbe tsak így jött
Név nélkül; nekem egy Szomszédom hozta az Erdő -
Hátról, vagy honnan, hogy jó lessz rajta nevetni
Majd borozás közben. Igaz is: mert rajta nem egy két

Vídám estvéket tölténk; még Martzi Kanász is,
A' ki nagy Át se tanúlt soha, sokszor majd megütötte
A' guta, úgy röhögött: No illet soha Gazd'Uram, úgymond,
Még a' hetvenedik Nagy Apámnak lelke se hallott.
Be' furtsán perdül; pedig a' sor vége nem úgy megy
Mint a' Nótában szokták. Osztán meg akárki
Írta Uram! de gonosz tsontnak kell lenni, ugyantsak
Tudja mikép' szokták. Így ítelt Martzi tudatlan
Fővel; mások még több szépet láttak ezen kis
Munkában, de kivált a' többek közt, nekem a' sok
Körmönfont magyaros szállás' formája, meg a' nagy
Könnyűség, elmés lelemény, természeti festés,
Mellyek ezen kisdéd munkát kedveltetik, egybe
Úgy megtetszettek, 's egyszersmind Döbrögi Úrnak
Példátlan példás megjobbúlása is egybe
Úgy szívemre hatott, hogy azonnal, mint Matyi, én is.
Háromszor tettem fogadást, hogy közre-botsátom
A' fúrfangos eszű Lúdas Matyi tetteit, és már
Szükség, hogy szavamat tellyesíttsem, mint magyar ember.
Ebből áll az egész dolog, a' mit mondani szükség
Vólt, legalább annak véltem. Most útra botsátom
A' Matyit, országot hadd mennjen látni; ne féljen
Döbrögi Úr, mert ő már többször nem veri ám meg.

Írtam -- JOBBOTTHON
Egy kantsó Jankai mellett -
A' Kiadó.

A' Szerző az Olvasókhöz.

Hajdan ütlekkel magyarázták a' mi Atyáink
Hogy mi az alsó rend törvényre? kinél az igasság? -
A' ki erősebb vólt, ugyan az kényyére bitangolt. -
A' lepotsékolt nép dühös indulatja, kanóttzal
Adta jelét olykor bosszújának; de oroszlány
Szíve kevésnek vólt, hogy mint Matyi vissza pofozza,
A' mi goromba tsapást vett a' zabolátlan erőtől.

Elmúlt a' vad idő; ki van ennek szabva határa
Szentúgy mint annak; Szent a' Törvény; 's az Igazság
Fennyen hordja fejét, mert van bizodalma Hazánknak
Bölts Fejedelmeiben. Bátran eleresztem azért én
Döbrögi Mátyássát, mint medvét, melly vadonából
Emberi kézre került, és már Gazdája dudáján
Úgy illeg billeg, hogy rajta akárki nevethet,

Senki fíjának sem lévén oka tőle szepegni.

Bétsbe ugyan hírem nélkül szöke póre gatyában
És bogjas fővel: most én tsimbókba kötözve
Fürtjeit és e' kis Katzagánkát vetve nyakába,
A' Korhelyt, fogadott Apjának vissza botsátom.

Debreczenből Januárus 12-dikén 1816-ban.

F. M.

Fazekas Mihály
Lúdas Matyi

ISMERTETŐ

A mű cselekménye közismert. A paraszfiú - ígérete szerint - "háromszor veri vissza" Döbrögin, a zsarnoki földesúron a rajta esett sérelmet: vásárra vitt ludainak az elkobzását és igazságtalan megveretését. A történetet Fazekas négy "levonás" szerkezeti elemeibe rendezi el. (A "felvonás" szó ellentétéként, Matyi egyszeri és Döbrögi háromszoros "levonására" is célozva.)

A költemény - akárcsak a népmese - Döbrögi megjavulásával ér véget. Fazekas műve mégis - forradalmi megoldás nélkül is - korának legmerészebb alkotása. Először szerepel itt olyan cselekvő jobbágyhős, aki a földesúri igazságtalanságért maga szerez magának elégtételt. Ebbe persze már belejátszik a felvilágosodás korának demokratikus szelleme is.

Forrás: Legeza Ilona könyvismertetői
<http://legeza.oszk.hu>
<http://mek.oszk.hu/00600/00648/index.phtml#>

*

21:30, Csütörtök (december 22.), DUNA Televízió

Lúdas Matyi
fekete-fehér, magyar játékfilm, 100 perc, 1949

rendező: Ranódy László, Nádasdy Kálmán

író: Fazekas Mihály

forgatókönyvíró: Szinetár György

zeneszerző: Szabó Ferenc

operatőr: Hegyi Barnabás

jelmeztervező: Márk Tivadar

vágó: Zákonyi Sándor

szereplő(k):

Soós Imre (Lúdas Matyi)

Solthy György (Döbrögi)

Pártos Erzs (Anyó)

Horváth Teri (Piros)

Bozóky István (Nyegriczky)

Ruttkai Éva (Gyöngyi)

Somlay Arthúr (Mohos professzor)

Kiss Manyi (Paméla)

Görbe János (Nyegriczky)

Ez a film megrendelhető DVD formátumban.

A klasszikus mese hőse, Lúdas Matyi itt is háromszor veri vissza Döbrögin a rajta esett sérelmet. Ebben a változatban azonban Matyinak segítőitársai is akadnak egy Piros nevű leány, Gergely hajdú és a debreceni tudós professzor személyében.

<http://www.magyarvagyok.com/video/28-Film/2363-Ludas-Matyi-Magyar-film-1-resz.html>

*

Ludas Matyi - rádiójáték

Ludas Matyi: Balkay Géza

Döbrögi uraság: Kállai Ferenc

Galiba: Benedek Miklós

Matyi anyja: Töröcsik Mari

<http://www.rapidsharemedia.com/showthread.php?tid=6587>